

(Sessen) omtalte igaar, og som vedrører Kaldelsen og Afstedigelsesmaaderne. Jeg er ikke af dem, der nogeninde have sat stor Pris paa den nuværende Indstillingsret. Den har sine Fordele, den har ganske vist ogsaa sine store Mangler, men sikkert er det, at det Nuværende er bedre, end om Kommunerne Net ingen Indskyldelse havde. Imidlertid er der den Mangel derved, at de, der engang have været saa uheldige at have faaet en daarlæg Lærer, nok skulle faae Lov til at beholde ham, thi Alle ville vogte sig for at tage ham. Ligesaa langt Ministeren vil gaa i Indrømmelser med Hensyn til Afstedigelsesretten, ligesaa langt vil jeg gaa med Hensyn til at give ham Ansættelsesretten; vil Ministeren indrømme stor Ret til Afstedigelse, vil jeg gaa med til at lade Valgretten gaa over til Autoriteterne, idet jeg antager, at de have den bedste Oversigt over Brugbarheden af de Lærere, der søge Embeder, og altsaa bedst kunne dele dem imellem. Paa den anden Side vil jeg imidlertid holde paa, at der skal være en Mulighed for Distrikterne til at blive af med den Lærer, med hvilken de ikke er tilfredse. Dermed vil jeg dog ikke sige, at det skal gjøres Distrikterne altfor let at blive af med en Lærer; jeg vil endog gaa ind paa at fordrø en meget kvalificeret Majoritet. Dette angaar imidlertid Detailpunkter, som jeg ikke ved denne Leilighed videre skal indlade mig paa. Jeg veed jo godt, at der vil blive sværet, at politiske Hensyn kunde gjøre sig gjældende under saadanne Omstændigheder, men det vilde saa kunne føre til, at vi fik lidt færre politiske Skolelærere, og det er efter min Mening altid uheldigt, at Skolelærerne have en politisk Ansættelse og Folket en anden, thi det er aldrig godt, at Skolelærere og Folk staa strengt lige overfor hinanden. Jeg kan ikke gaa ind paa Forslaget, naar jeg ikke ser en Maade, hvorpaa man kan blive af med en Lærer, som man ikke er tilfreds med. Iøvrigt skal jeg til tidligere erede Taleens Tak til Ministeren sige min, fordi han her er fremkommet med dette Lovforslag, saa at ogsaa Landstinget kan faae Leilighed til at udtale sin Mening derom. Jeg vil langtfra paastaa, at det, der hidtil er kommet frem, enten er det Bedste eller det Daarligste, men jeg haaber, at vi med velvillig Samarbejden fra begge Sider tilsidst ville faae en god Lov ud deraf. Jeg skal ikke opholde Tiden ved at tale om Enkeltheder, om Sommerkoler, Uge-koler o. s. v., men jeg vil kun berøre, at jeg har set af et Skrift, der blev omdelt til os ifjor, at man i vort Naboland har Noget, som jeg tror de kalde Smaaskoler, der have stiftet meget god Nytte. Jeg skal henstille til dem, der kjende nøiere til Sagen, at udtale dette nærmere.

Dr. Naasmussen: Jeg skal som saa mange andre Taleere begynde med at minde om, at Grundlaget for vor nuværende Skoleordning, som bekendt, er Loven af 1814. Skjøndt Skoleord-

ningen nu ikke er den samme, kan man dog ikke undlade stadig at komme tilbage til det oprindelige Grundlag. Det er min fuldstændige Overbevisning, at den daværende Regering tog aldeles feil, da den fastsatte Ordningen af 1814. Der oprettedes den Gang en Løng, som har gjort ubodelig Skade, og den stryge vi ikke saa let af os. Vi ere i det heldige Tilfælde, at en stor Del af dem, der have nydt Undervisning i Almueskolerne fra 1814, nu ere Mænd og kunne staa frem med Vidnesbyrd om, hvorledes denne Skolegang har været for dem, og det maa da Enhver af dem indrømme, at det Indtryk, de have bevaret fra deres Ungdom, endnu hænger ved, efterat de ere blevene Mænd. Jeg huffer endnu saa tydeligt, skjøndt det er 40 Aar, siden jeg forlob Almueskolen, hvorledes det da stod til. Læreren mødte om Morgenen og indtog sin Plads paa Katedret, med Nisjet i den ene Haand og Lampen og Spanskrøret i den anden Haand. Jeg mindes saa tydeligt, hvor tidt en af disse Gjenstande blev kastet til en af Eleverne med den Anmodning: „Tag mig det Nis, Du!“ eller: „tag mig den Lamp“, og jeg erindrer tydeligt, hvilken Belønning den fik, som maatte bringe disse Ting tilbage. Jeg erindrer paa samme Maade den uafslættelige Læren Lektier udenad fogs Opramsning, og jeg huffer, hvorledes de ubegavede Børn vare stillede. Der var endog dem af Børnene, som aldrig bleve anmodede om at skrive eller regne, men som uafslættelig maatte sidde og læse paa deres Lektie i Balles Lærebog. Dette maatte de holde ud hele deres Skoletid igjennem, og dermed bleve de saa konfirmerede. Ervør Nogen nu, at de, som ere opdragne i denne Skole, nogeninde faae Tillid til det Grundlag? Nu er der foregaaet Forandring, men Forandringen kom dog først 1855, altsaa 40 Aar efter Skoleanordningen, og paa Grund deraf har den største Del af Almuen en tydelig Fornemmelse af, hvordan Almueskolen har været indrettet. Det er min Mening, at Staten endnu den Dag i Dag giver den Ting feil an; Staten kan ikke ved Lovregler vedtage en Skoleanordning, som passer over alt. Dette er min Mening, og jeg tør sige, at en saadan Skoleordning heller ikke er et Krav, som Grundloven stiller, eller som staar i Overensstemmelse med denne. Hvad Grundloven siger i den Retning, finde vi i § 91; der staar: „Kommunernes Ret til under Statens Tilsyn selvstændig at styre deres Anliggender vil blive ordnet ved Lov.“ Nu er det min Mening, at et Anliggende som Skolevesenet, hvor Kommunerne selv i Et og Alt betale, hvad der medgaaer, undtagen en Del af Pensionerne og Alderstillelæggene, er et Omraade, hvor Kommunerne med Rette kunne fordrø, at det er dem, som skulle styre. Dernæst vil jeg gjøre opmærksom paa, hvad Grundloven siger om Almueskolen; den siger i § 85: „De Børn, hvis Forældre ikke have Evne til at sørge for deres Oplærelse, ville erholde fri Under-